

Handel ludźmi w celu wyzysku pracowników: rozpoznanie, reagowanie i zapobieganie

Przewodnik

Enhancing pRevention ANd multi-agenCy cooperAtion against labour Trafficking

**Funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Commission. Neither the European Union nor the European Commission can be held responsible for them.

Project number: 101101925

The images included are licensed from Shutterstock.com.

1. Wprowadzenie – Definicja handlu ludźmi	5
1.1. Wpływ handlu ludźmi na podstawowe prawa człowieka.....	6
1.2. Praca przymusowa.....	7
2. Handel ludźmi w kontekście wyzysku pracowniczego	8
2.1. Handel ludźmi a przemyt migrantów	8
2.2. Czynniki popychające do handlu ludźmi w kontekście wyzysku pracowniczego	9
3. Identyfikacja oznak wyzysku pracowniczego – grupy narażone	10
3.1. Ogólne wskaźniki wyzysku pracowniczego.....	10
3.2. Pytania, które należy zadać w celu zidentyfikowania potencjalnych ofiar wyzysku pracowniczego.....	11
3.3. Grupy docelowe – populacje wrażliwe.....	12
4. Zapobieganie wyzyskowi pracowników	13
4.1. Zmniejszenie popytu na pracę przymusową.....	13
4.2. Rola przedsiębiorstw	13
5. Co zrobić, jeśli podejrzewasz wyzysk w pracy	14
5.1. Jak bezpiecznie zgłaszać podejrzane przypadki.....	14
5.2. Wspieranie ofiar: co robić, a czego nie	15
5.3. Infolinie, pod którymi można uzyskać pomoc i dalsze informacje:	15
6. Zwiększanie świadomości w Twoim otoczeniu	16
6.1. Siła świadomości i działania	16
6.2. Wezwanie do działania.....	17
7. Świadomość społeczna na temat ryzyka handlu ludźmi dla uchodźców z Ukrainy	18
7.1. Zrozumienie ryzyka.....	18
7.2. Rozpoznawanie oznak handlu ludźmi u uchodźców (ukraińskich).....	19
8. Źródła unijne	20

PODSUMOWANIE – UWAGI KLUCZOWE

W niniejszym kompleksowym przewodniku omówiono kluczowe zagadnienie handlu ludźmi (THB) w celu wyzysku pracowniczego, jako naruszenie podstawowych praw człowieka i konieczność wielopłaszczyznowej reakcji obejmującej ochronę poszkodowanych osób, ściganie sprawców i zapobieganie całemu procederowi.

W rozdziale nr 1 zdefiniowano handel ludźmi, podkreślając jego elementy (czyny, metody działania i cele). Rozróznilo handel ludźmi i przemysł ludzi oraz podkreślono czynniki przyczyniające się do wyzysku pracowników (rozdział nr 2), wymieniono wskaźniki umożliwiające identyfikację potencjalnych ofiar, podkreślając znaczenie empatycznego podejścia podczas interakcji z nimi (rozdział nr 3).

W przewodniku zaproponowano wieloaspektowe strategię prewencyjne, skupiające się na ograniczeniu popytu na pracę będącą przedmiotem wyzysku, zachęcaniu do etycznego korzystania z dóbr konsumpcyjnych, egzekwowaniu odpowiedzialności korporacyjnej (sekcja nr 4).

Przewodnik zawiera praktyczne porady dotyczące zgłaszania podejrzeń o wykorzystywaniu pracowników i wspierania ofiar (sekcja nr 5), orędowania za świadomością społeczną i wzywania do zbiorowego działania przeciwko wykorzystywaniu pracowników (sekcja nr 6). Sekcja nr 7 dotyczy konkretnie ryzyka wykorzystywania ukraińskich uchodźców - jako obecnie bardzo narażonej grupy - na rynku pracy.

Podsumowując, przewodnik podkreśla znaczenie świadomości społecznej i działań zbiorowych w walce z wyzyskiem pracowników, wzywając do czujnego, świadomego orędownictwa w celu wsparcia ofiar i promowania uczciwych praktyk na rynku pracy. Kieruje czytelników do zasobów UE w celu uzyskania dalszych informacji, podkreślając szeroki zakres wysiłków zmierzających do skutecznego rozwiązania tego globalnego problemu (sekcja nr 8).

1. Wprowadzenie – Definicja handlu ludźmi

Handel ludźmi (THB) to wieloaspektowe zjawisko, które polega na braku szacunku dla ludzkiego życia w pogoni za zyskiem; jest to forma poważnej zorganizowanej przestępczości, mającej różne przyczyny, takie jak ubóstwo, nierówność, przemoc ze względu na płeć, brak możliwości zatrudnienia itp. Wykorzenienie handlu ludźmi wymaga wielodyscyplinarnego i kompleksowego podejścia, od ochrony ofiar po ściganie i skazanie handlarzy.

Każdy czyn polegający na „rekrutacji, transporcie, transferze, przetrzymywaniu lub przyjmowaniu osób, w tym wymianie lub transferze, kontroli nad tymi osobami, za pomocą groźby lub użycia siły lub innych form przymusu, uprowadzenia, oszustwa, podstęp, nadużycia władzy, wykorzystania słabości, wręczenia lub przyjęcia płatności albo korzyści w celu uzyskania zgody osoby sprawującej kontrolę nad inną osobą, w celu jej **wykorzystania**” uważa się za przejaw handlu ludźmi. **Wyzysk** obejmuje m.in. zmuszanie osób do prostytucji lub inne formy wykorzystywania seksualnego, **pracę lub usługi przymusowe**, w tym żebractwo, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, poddaństwo lub wykorzystywanie do działalności przestępczej, a także usuwanie organów¹.

Przestępstwo handlu ludźmi składa się z trzech podstawowych elementów: **czynu, metod działania i celu**. W celu kontroli nad swoimi ofiarami, handlarze ludźmi uciekają się do przemocy fizycznej i seksualnej, szantażu, manipulacji emocjonalnej i/lub pozbywania się należących do nich dokumentów tożsamości. Wykorzystywanie tego rodzaju może mieć miejsce w kraju ojczystym ofiary, w czasie jej przemieszczania się lub poza granicami kraju².

CZYN	METODY DZIAŁANIA	CEL
Rekrutacja	Groźba lub użycie siły, inne formy przymusu	Zmuszanie do prostytucji
Transport	Porwanie/Oszustwo/Podstęp/ Nadużycie władzy	Wykorzystywanie seksualne
Transfer	Nadużywanie bezbronności	Praca lub usługi przymusowe
Przetrzymywanie	Udzielanie lub przyjmowanie płatności lub korzyści w celu uzyskania zgody od osoby sprawującej kontrolę nad inną osobą	Niewolnictwo/ Służebność
Przyjmowanie osób		Usunięcie organu Inne formy eksploatacji

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW

² www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/crime.html

1.1 . Wpływ handlu ludźmi na podstawowe prawa człowieka

Wyzysk pracowników, nadużycia, niebezpieczne warunki pracy, odmowa wypłaty należnego wynagrodzenia lub świadczeń, izolowanie emigrantów i pozbawianie ich dokumentów – to niektóre z aspektów naruszania podstawowych praw poprzez wyzysk pracowników.

Handel ludźmi stanowi poważne naruszenie praw podstawowych, stanowiąc zagrożenie dla podstawowych zasad godności człowieka, równości i wolności, i jest wyraźnie zabroniony przez **Kartę Praw Podstawowych UE (2009)** .

- GODNOŚĆ CZŁOWIEKA (Art.1)

- PRAWO DO ŻYCIA (Art.2)

- PRAWO DO INTEGRALNOŚCI OSOBY (Art.3)

- ZAKAZ TORTUR ORAZ NIELUDZKIEGO LUB PONIŻAJĄCEGO TRAKTOWANIA ALBO KARANIA (Art. 4)

- ZAKAZ NIEWOLNICTWA I PRACY PRZYMUSOWEJ (Art.5)

- PRAWO DO WOLNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA (Art.6)

- PRAWO DO EDUKACJI (Art.14)

1.2. Praca przymusowa³

Praca przymusowa, zgodnie z definicją zawartą w Konwencji MOP z 1930 r. (nr 29), oznacza „wszelką pracę lub usługi wymagane od jakiejś osoby pod groźbą jakiegokolwiek kary i do których dana osoba nie zgłosiła się dobrowolnie”.

Na podstawie raportu „Global Estimates of Modern Slavery/Forced Labour and Forced Marriage” opracowanego przez „ILO, Walk Free i IOM”⁴.

Każdego dnia 27,6 mln osób znajduje się w sytuacji pracy przymusowej. Ta liczba oznacza, że na tysiąc osób na świecie przypada 3,5 osób pracujących przymusowo. Kobiety i dziewczęta stanowią 11,8 mln ogółu osób pracujących przymusowo. Ponad 3,3 mln wszystkich osób pracujących przymusowo to dzieci.

W ostatnich latach wzrosło zjawisko pracy przymusowej.

Żaden region świata nie jest wolny od pracy przymusowej.

Większość przypadków pracy przymusowej ma miejsce w sektorze prywatnym.

Zwalczanie wyzysku pracowników wymaga kompleksowego podejścia obejmującego ochronę prawną, egzekwowanie norm pracy oraz wsparcie dla ofiar. Najczęstszymi formami handlu ludźmi w UE są **przemoc seksualna i wykorzystywanie pracowników**. Obie formy wyzysku mają taki sam odsetek ofiar. Większość **handlarzy ludźmi** w UE to obywatele Unii i często są tej samej narodowości, co ich ofiary. Ponad trzy czwarte sprawców to mężczyźni⁵.

Występowanie wyzysku w pracy jest niemal równe wykorzystywaniu seksualnemu. Wyzysk poprzez pracę przymusową i usługi osiągnął najwyższy poziom w 2022 r., równy 41,1%⁶.

³ Konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP): Konwencja o pracy przymusowej (nr 29), Konwencja o zniesieniu pracy przymusowej (nr 105) i Konwencja o pracownikach domowych (nr 189) i inne, które ustanawiają normy traktowania pracowników i zapobiegania pracy przymusowej.

⁴ Globalne szacunki współczesnego niewolnictwa: praca przymusowa i małżeństwa przymusowe, Genewa, wrzesień 2022 r.

⁵ https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/organised-crime-and-human-trafficking/together-against-trafficking-human-beings_en

⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Trafficking_in_human_beings_statistics#The_prevalence_of_labour_exploitation_is_almost_equal_that_of_seksualna_exploitation

2. Handel ludźmi w kontekście wyzysku pracowniczego

Wyzysk pracowników to złożony problem i zwykle wyraża aspekt transnarodowy. Istotne jest, aby zacząć od zrozumienia jego elementów, wpływu i globalnych wysiłków na rzecz jego zwalczania.

Wyzysk pracowniczy ma miejsce, gdy osoby zmuszane są do pracy w nieludzkich warunkach, za darmo lub za niewielkie wynagrodzenie. Jest to forma handlu ludźmi, w której ofiary są wykorzystywane do pracy i charakteryzuje się użyciem siły, oszustwa lub przymusu w celu rekrutacji, udzielania schronienia, transportu, zapewnienia lub uzyskania osoby do pracy lub usług.

2.1. Handel ludźmi a przemyt migrantów

Istotne jest rozróżnienie handlu ludźmi od przemytu ludzi. Choć oba rodzaje działalności są nielegalne, różnią się znacząco:

Handel ludźmi wiąże się z wykorzystywaniem i jest uważane za przestępstwo przeciwko jednostce. Nie wymaga przekraczania granic międzynarodowych i może mieć miejsce wewnątrz danego kraju.

Przemyt migrantów polega na nielegalnym przemieszczaniu osób przez granice, zazwyczaj za ich zgodą, i kończy się w momencie dotarcia przemyconej osoby do miejsca docelowego.

2.2. Czynniki popychające do handlu ludźmi w kontekście wyzysku pracowniczego

Czynniki popychające do handlu ludźmi, w szczególności w przypadku wyzysku pracowników, odnoszą się do różnych okoliczności, które przyciągają jednostki do określonych rejonów geograficznych, lokalizacji, branż, w których są narażone na wyzysk.

Poniższa lista jest orientacyjna, ale nie wyczerpuje kluczowych czynników popychających do tego procederu:

Zrozumienie tych czynników jest kluczowe, aby móc zająć się podstawowymi przyczynami wyzysku pracowników i opracować skuteczne strategie jego zwalczania.

Popyt na tanią siłę roboczą

Nierówności/Rozbieżności ekonomiczne

Brak świadomości i regulacji prawnych

Konflikty i niestabilność sytuacji

Dyskryminacja społeczna

Poprawa standardu i jakości życia

Mniej dyskryminacji i nadużyć

Lepsze możliwości zatrudnienia

Wyższe pensje i lepsze warunki pracy

Powstające społeczności/enklawy migrantów

3. Identyfikacja oznak wyzysku pracowniczego – grupy narażone

Znajomość oznak handlu ludźmi w celu wyzysku pracowników jest kluczowa w identyfikowaniu potencjalnych ofiar i podejmowaniu odpowiednich działań, aby im pomóc. Niniejszy rozdział ma na celu wyposażenie czytelników w wiedzę, aby mogli zauważyć „czerwone flagi”, m.in. w miejscach pracy i w otoczeniu. Świadomość tych wskaźników może prowadzić do szybkich interwencji, potencjalnie chroniąc jednostki przed dalszym wykorzystywaniem.

3.1. Ogólne wskaźniki wyzysku pracowniczego

Wyzysk pracowniczy można wykryć za pomocą różnych wskaźników, z których nie wszystkie są od razu widoczne. Te oznaki można zaobserwować w stanie fizycznym i emocjonalnym pracowników, w warunkach środowiska pracy i w zachowaniu pracodawcy. Kluczowe wskaźniki obejmują:

- ▶ Zły stan higieny wskazujący na wykonywanie określonych rodzajów pracy
- ▶ Widoczne oznaki przemocy fizycznej (np. siniaki, oparzenia, blizny)
- ▶ Izolacja, ciągła obserwacja
- ▶ Bardzo złe warunki pracy
- ▶ Ograniczenia w przemieszczaniu się.
- ▶ Brak odpowiednich środków ochrony pracy (narzędzi, odzieży ochronnej)
- ▶ Przekraczanie granicy na podstawie fałszywych dokumentów
- ▶ Brak posiadania dokumentów podróży
- ▶ Brak dokumentów tożsamości lub posługiwanie się fałszywymi dowodami tożsamości
- ▶ Trudności w odpowiadaniu na pytania
- ▶ Niechęć w komunikowaniu się z przedstawicielami władz
- ▶ Niepewność co do miejsca, w którym się znajduje.
- ▶ Zamieszkiwanie w miejscu pracy
- ▶ Ślady wykorzystywania związane z różnymi gałęziami przemysłu, takimi jak rolnictwo, budownictwo, prace domowe i produkcja

3.2. Pytania, które należy zadać w celu zidentyfikowania potencjalnych ofiar wyzysku pracowniczego.

Kontakt z kimś, kogo podejrzewasz, że może być ofiarą wyzysku pracowniczego, wymaga empatycznego podejścia. Oto kilka pytań, które mogą pomóc w identyfikacji potencjalnych ofiar, unikając dalszej wiktymizacji:

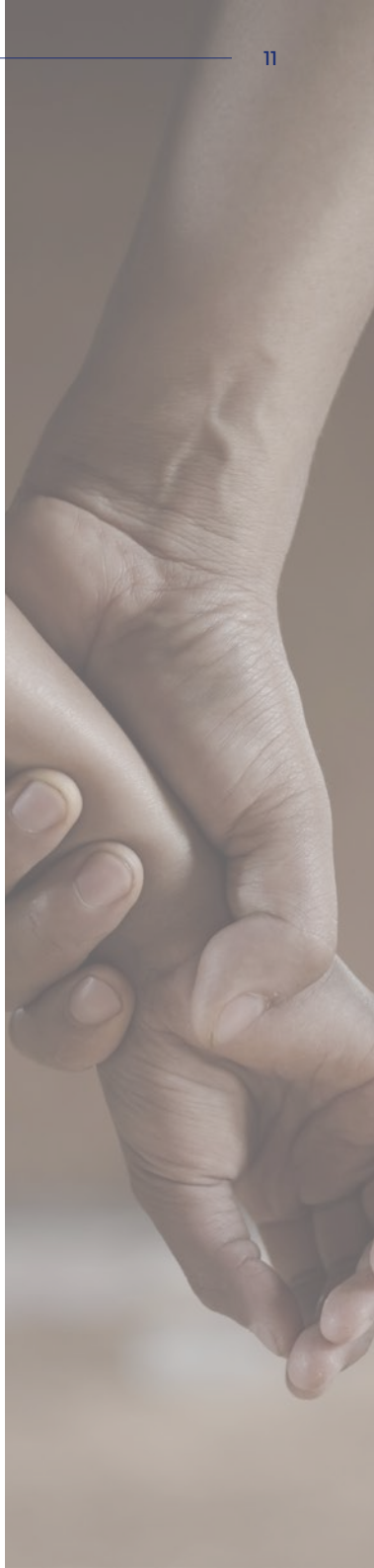
Czy możesz odejść z pracy, jeśli chcesz?

Czy jesteś właścicielem swoich dokumentów tożsamości, czy też ktoś inny jest w ich posiadaniu?

Czy spotkałeś się z groźbami, gdy próbowałeś odejść z pracy?

Czy otrzymujesz regularne wynagrodzenie i czy jest ono takie, jakie zostało Ci obiecane?

Nawiązanie pierwszego kontaktu z empatią, wolnego od stereotypów i uprzedzeń, jest najlepszą podstawą do zbudowania relacji opartej na zaufaniu, dzięki której ktoś może poczuć się bezpiecznie i otrzymać wsparcie.

3.3. Grupy docelowe – populacje wrażliwe

Ważne jest, aby jak najwcześniej ustalić, kto jest najbardziej narażony na wyzysk w pracy i jakie czynniki przyczyniają się do tej podatności.

Niektóre grupy są bardziej podatne na wyzysk pracowników z powodu różnych czynników, w tym warunków ekonomicznych, statusu społecznego i braku ochrony prawnej. Te populacje często obejmują:

Migrantów i uchodźców:

osoby, które przekroczyły granice w poszukiwaniu lepszych perspektyw.

Osoby i rodziny o niskich dochodach:

przymus ekonomiczny może zmusić ludzi do akceptowania ryzykownych ofert pracy, bez możliwości negocjowania warunków lub dochodzenia swoich praw na drodze prawnej.

Dzieci i młodzież:

Zwłaszcza te pochodzące z ubogich środowisk, mogą być zmuszane do pracy pod pretekstem zapewnienia bytu swoim rodzinom lub poprzez porwania i handel ludźmi.

Mniejszości narodowe:

Dyskryminacja i wykluczenie społeczne mogą ograniczać dostęp do formalnego zatrudnienia, edukacji i ochrony prawnej, co sprawia, że te grupy są bardziej narażone na wykorzystywanie.

Kobiety i dziewczęta:

W pewnych sytuacjach mogą być szczególnie narażone na wykorzystywanie w pracach domowych, opiekuńczych i w sektorach nieformalnych, w których nadzór jest minimalny.

4. Zapobieganie wyzyskowi pracowników

Zapobieganie handlowi ludźmi w celu wyzysku pracowników wymaga wieloaspektowego podejścia, które obejmuje wszystkich aktorów (organy ścigania, inspektorów pracy, społeczności, przedsiębiorstwa, instytucje państwowe i organizacje międzynarodowe). Poprzez zglębianie przyczyn i wdrożenie środków ochronnych możemy znacząco wpłynąć na walkę z wyzyskiem pracowników.

4.1. Zmniejszenie popytu na pracę przymusową

Krytycznym aspektem zapobiegania pracy przymusowej jest redukcja popytu na produkty i usługi wytwarzane przez wyzyskiwaną siłę roboczą poprzez:

Świadomość konsumentów i etyczne zakupy: zachęcanie konsumentów do podejmowania świadomych wyborów poprzez wspieranie firm, które stosują etyczne praktyki na rynku pracy

Kampanie edukacyjne podkreślające znaczenie sprawiedliwego handlu i certyfikatów etycznego podejścia na rynku pracy

Odpowiedzialność korporacyjną: Wdrażanie i egzekwowanie zasad, które wymagają od firm przeprowadzania należytej staranności w łańcuchach dostaw w celu zapewnienia wolności od wyzysku. Obejmuje to regularne audyty, przejrzyste raportowanie i inicjatywy etycznego pozyskiwania zasobów.

4.2. Rola przedsiębiorstw

Przedsiębiorstwa odgrywają kluczową rolę w zapobieganiu wyzyskowi pracowników poprzez stosowanie odpowiedzialnych praktyk:

Sprawiedliwe normy pracy: Ustanawianie i przestrzeganie sprawiedliwych zasad pracy, które obejmują godziwe wynagrodzenie, bezpieczne warunki i rozsądne godziny pracy.

Edukacja i wzmocnienie pozycji pracowników: zapewnianie pracownikom edukacji na temat ich praw i dostępu do mechanizmów składania skarg bez obawy przed odwetem.

Przejrzystość łańcucha dostaw: budowanie przejrzystości łańcuchów dostaw poprzez mapowanie źródeł i zapewnienie, że na wszystkich poziomach przestrzegane są praktyki etyczne.

5. Co zrobić, jeśli podejrzewasz wyzysk w pracy

Rozpoznanie oznak wyzysku pracowników to pierwszy krok do zmiany sytuacji. Kluczowa jest wiedza na temat, jak bezpiecznie i skutecznie reagować, gdy podejrzewasz, że ktoś jest wykorzystywany. Niniejszy rozdział zawiera wskazówki dotyczące działań, jakie osoby mogą podjąć, aby zgłosić podejrzenie wykorzystywania, wesprzeć ofiary i nawiązać kontakt z władzami w sposób, który stawia na pierwszym miejscu bezpieczeństwo i dobro wszystkich zaangażowanych.

5.1 Jak bezpiecznie zgłaszać podejrzone przypadki

Jeśli uważasz, że ktoś jest ofiarą wyzysku pracowniczego, podjęcie szybkich działań może znacząco wpłynąć na jego bezpieczeństwo i przyszłość. Oto jak bezpiecznie dokonać zgłoszenia:

Skontaktuj się z lokalnymi władzami:

Dowiedz się, z którymi lokalnymi władzami należy się skontaktować – może to być policja, wyspecjalizowane jednostki ds. zwalczania handlu ludźmi lub biura inspekcji pracy. Zawsze bierz pod uwagę bezpieczeństwo i obawy potencjalnej ofiary przed podjęciem dalszych działań.

Korzystaj z krajowych infolinii:

Wiele państw ma dedykowane infolinie do zgłaszania przypadków handlu ludźmi i wykorzystywania pracowników. Infolinie te mogą udzielać porad na temat niezbędnych kroków i ułatwić zaangażowanie organów ścigania i służb wsparcia.

Współpracuj z organizacjami pozarządowymi:

Organizacje pozarządowe specjalizujące się w walce z handlem ludźmi mogą oferować wskazówki i pomoc w zgłaszaniu przypadków nieprawidłowości, a w razie potrzeby mogą pośredniczyć w kontakcie z władzami.

5.2. Wspieranie ofiar: co robić, a czego nie

Podczas interakcji z potencjalnymi ofiarami wyzysku pracowniczego, ważne jest, aby podejść do sytuacji z wrażliwością i szacunkiem dla ich autonomii i bezpieczeństwa. Oto kilka wskazówek:

Do's

Słuchaj bez osądzania:

zapewnij im bezpieczną przestrzeń, w której będą mogli podzielić się swoją historią, jeśli tego zechcą, nie wywierając na nich presji, aby uzyskać informacje.

Udostępniaj informacje:

Udostępniaj w zrozumiały sposób informacje o zasobach, możliwościach wsparcia i przysługujących im prawach.

Don'ts

Nie konfrontuj się z wyzyskiwaczem:

Bezpośrednia konfrontacja może zaostriżyć sytuację i narazić na ryzyko zarówno siebie, jak i ofiarę.

Nie obiecuj działań, których nie możesz zrealizować:

Unikaj składania obietnic dotyczących rezultatów prawnych lub konkretnych form pomocy, których nie można zagwarantować.

5.3. Infolinie, pod którymi można uzyskać pomoc i dalsze informacje:

Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne – telefon zaufania dla świadków i ofiar handlu ludźmi:
tel. 22 628 01 20 lub 22 628 99 99, www.kcik.pl

Główny Inspektorat Pracy – bezpłatne porady z zakresu prawa pracy, tel. 801 002 006 lub 459 599 000

La Strada – Fundacja przeciwko handlowi ludźmi i niewolnictwu, infolinia całodobowa: tel. 48 22 628 01 20, tel. do biura: +48 22 622 19 85 lub telefon interwencyjny poza godzinami pracy biura: tel. +48 605 687 750

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę - całodobowy telefon zaufania dla dzieci i młodzieży: 116 111, telefon dla rodziców i nauczycieli w sprawie bezpieczeństwa dzieci: 800 100 100

6. Zwiększanie świadomości w Twoim otoczeniu

Podnoszenie świadomości w Twoim otoczeniu może pomóc w zapobieganiu wyzyskowi pracowników poprzez edukowanie innych na temat możliwości i sposobów reagowania. Organizuj lub bierz udział w warsztatach, seminariach i kampaniach informacyjnych, aby rozpowszechnić odpowiednią wiedzę i zasoby.

Podejmowanie działań przeciwko wyzyskowi pracowników jest odpowiedzialnością, która spoczywa na wszystkich członkach społeczeństwa. Będąc świadomymi, czujnymi i współczującymi, możemy znacząco wpłynąć na życie osób dotkniętych tym rażącym naruszeniem praw człowieka. Niniejszy rozdział ma na celu wyposażenie czytelników w wiedzę i narzędzia potrzebne do przeciwstawienia się wyzyskowi pracowników i orędownia za prawami i godnością wszystkich pracowników.

6.1. Siła świadomości i działania

Kończąc ten podręcznik na temat walki z wyzyskiem pracowników, konieczne jest ponowne rozważenie kluczowej roli świadomości publicznej i działań zbiorowych. Poprzednie rozdziały podkreśliły wieloaspektową naturę wyzysku pracowników, podkreślając jego ukrytą obecność w naszych społecznościach, branżach i codziennym życiu. Walka z tym rażącym naruszeniem praw człowieka i godności wymaga zaangażowania i czujności każdej jednostki i podmiotu w społeczeństwie.

6.2. Wezwanie do działania

Acest ghid servește ca apel la acțiune pentru cititori pentru a deveni susținători informați și participanți activi în lupta împotriva exploatării prin muncă. Prin vigilență continuă, raportarea suspiciunilor, sprijinirea victimelor și promovarea practicilor de muncă corecte, fiecare dintre noi poate face o diferență. Drumul către eradicarea exploatării prin muncă este lung și plin de provocări, dar cu efort susținut și solidaritate, este o luptă care poate fi câștigată.

7. Świadomość społeczna na temat ryzyka handlu ludźmi dla uchodźców z Ukrainy

Trwająca wojna na Ukrainie zmusiła miliony ludzi do opuszczenia swoich domów, co doprowadziło do jednego z największych kryzysów humanitarnych w najnowszej historii. Najbardziej narażone na sytuacje zwiększonego ryzyko wykorzystywania i nadużyć są kobiety, dzieci i inne wrażliwe grupy osób. Rozpad struktur społecznych, utrata stabilności gospodarczej i chaotyczne warunki przesiedleń stworzyły podatny grunt dla handlarzy ludźmi, którzy wykorzystują desperację osób poszukujących bezpieczeństwa. Wielu uchodźców zmagają się z niepewnością na przejściach granicznych i w tymczasowych schronieniach, gdzie handlarze mogą podszywać się pod pracowników pomocy humanitarnej lub składać fałszywe obietnice pomocy, pogłębiając ich bezbronność. Organizacje międzynarodowe i rządy nieustannie pracują nad rozwiązaniem tej alarmującej sytuacji, ale skala kryzysu podkreśla pilną potrzebę podjęcia solidnych środków przeciwko handlowi ludźmi i ukierunkowanego wsparcia dla osób najbardziej narażonych. Poniższa część przewodnika przedstawia zagrożenia, z jakimi borykają się uchodźcy (m.in. z Ukrainy) i zawiera kluczowe wskaźniki pomagające identyfikować i wspierać potencjalne ofiary handlu ludźmi.

7.1. Zrozumienie ryzyka

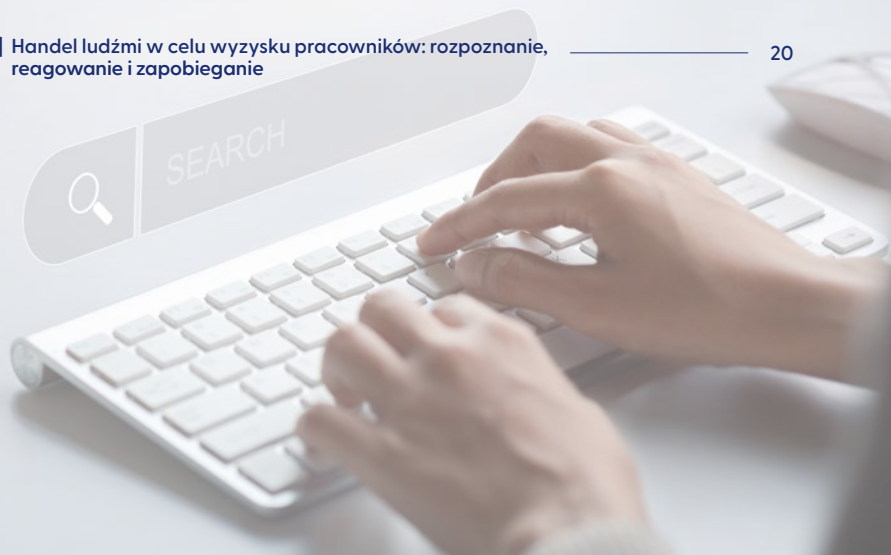
- ▶ Zrozumienie ryzyka związanego z handlem ludźmi ujawnia alarmującą podatność niektórych grup na wyzysk na rynku pracy (w szczególności ukraińskich uchodźców).
- ▶ Do głównych grup ryzyka zalicza się kobiety i dzieci, zwłaszcza nieletnich bez opieki, a także osoby o ograniczonych zasobach, pozbawione dokumentów lub nieposiadające sieci wsparcia.
- ▶ Osoby, które nie mówią miejscowym językiem, nie znają swoich praw lub miały już wcześniej problemy, takie jak niepełnosprawność lub przesiedlenia.
- ▶ Do powszechnych form wykorzystywania należą wykorzystywanie seksualne, w tym zmuszanie do prostytucji i pornografii, a także wykorzystywanie do pracy przymusowej, w takich dziedzinach jak niewolnictwo, rolnictwo, budownictwo i przestępczość.
- ▶ Dzieci są szczególnie narażone na przymusowe żebractwo, oszustwa adopcyjne oraz handel ludźmi w celach seksualnych lub zarobkowych.
- ▶ Inne formy wykorzystywania obejmują przymusowe małżeństwa i handel organami.
- ▶ Sieci przestępcze żerują na uchodźcach w trakcie ich podróży, wykorzystując oszustwo, przymus lub składając fałszywe obietnice bezpieczeństwa, pracy lub mieszkania, aby nimi manipulować. Media społecznościowe i platformy internetowe stały się powszechnymi narzędziami rekrutacji, co jeszcze bardziej komplikuje wysiłki na rzecz zwalczania tych przestępstw.

7.2. Rozpoznawanie oznak handlu ludźmi u uchodźców (ukraińskich)

- ▶ Potencjalne ofiary handlu ludźmi to osoby, które sprawiają wrażenie odizolowanych, kontrolowanych lub którym towarzyszy ktoś mówiący w ich imieniu, a także osoby pozbawione dokumentów tożsamości, np. paszportu.
- ▶ Powszechne są oznaki fizyczne, wskazujące na znęcanie się, niedożywienie, zaniedbanie, a także wyczuwalny wyraźny strach lub brak zaufania do władz.
- ▶ W przypadku dzieci dodatkowymi sygnałami ostrzegawczymi są: podróżowanie bez opieki z niespokrewnionymi dorosłymi, oznaki zaniedbania, zły stan higieny lub brak dostępu do edukacji lub opiekunów.
- ▶ Wyzysk pracowniczy często wiąże się z brakiem umów, niewypłacaniem wynagrodzeń, niebezpiecznymi warunkami pracy lub zależnością od pracodawcy w zakresie podstawowych potrzeb, takich jak mieszkanie czy transport.
- ▶ W przypadkach wykorzystywania seksualnego osoby mogą nosić nieodpowiednie do pory roku ubrania, pokazywać tatuaże lub oznakowania wskazujące na własność lub ich ruchy mogą być ograniczane przez osoby sprawujące nad nimi kontrolę.

Rozpoznanie tych wzorców jest kluczowe dla identyfikacji ofiar i udzielenia im pomocy.

8. Źródła unijne

Poniższa lista źródeł (orientacyjna, ale nie wyczerpująca) oferuje bogactwo informacji dla każdego, kto chce zrozumieć zakres, wpływ i reakcje na wycisk pracowników i handel ludźmi w Unii Europejskiej. Może ona służyć jako podstawa do badań, rozwoju polityki, orędownictwa i wysiłków edukacyjnych mających na celu zwalczanie tych problemów.

Komisja Europejska - Zwalczanie handlu ludźmi

 ec.europa.eu/anti-trafficking

Oficjalna strona Komisji Europejskiej poświęcona działaniom na rzecz zwalczania handlu ludźmi w UE, zapewniająca dostęp do przepisów, dokumentów politycznych oraz szerokiej gamy zasobów i sprawozdań na temat handlu ludźmi.

Eurostat - Handel ludźmi

 ec.europa.eu/eurostat (wyszukaj „Trafficking in Human Beings”)

Eurostat, urząd statystyczny Unii Europejskiej, oferuje kompleksowe statystyki i analizy dotyczące handlu ludźmi, obejmujące profile ofiar, handlarzy i rodzaje wykorzystywania.

FRA (Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej)

 fra.europa.eu

Dostarcza danych, badań i raportów na temat różnych aspektów praw człowieka w UE, w tym wyzysku pracowników i handlu ludźmi. Ich praca obejmuje ankiety i badania dotyczące praw migrantów, osób ubiegających się o azyl i innych narażonych grup.

EMN (Europejska Sieć Migracyjna)

 ec.europa.eu/home-affairs/networks/european-migration-network_en

Oferuje badania, raporty i analizy polityki związane z migracją i azylem, w tym tematy dotyczące handlu ludźmi i wyzysku pracowników w UE.

Europol - Handel Ludźmi

 www.europol.europa.eu (wyszukaj „Handel ludźmi”)

Europol zapewnia wgląd w przestępstwo handlu ludźmi w UE, w tym w sukcesy operacyjne, badania oraz analizę trendów i wzorców w zakresie handlu ludźmi.

Dalsze materiały źródłowe:

Raporty GRETA (Grupy Ekspertów ds. Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi)

 www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/greta

GRETA, będąca częścią Rady Europy, publikuje raporty dotyczące poszczególnych krajów, w których ocenia się wdrażanie Konwencji o działaniach przeciwko handlowi ludźmi przez poszczególne państwa.

OBWE (Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie)

 www.osce.org/secretariat/trafficking

OBWE udostępnia zasoby, raporty i plany działań skupiające się na zwalczaniu handlu ludźmi, ze szczególnym uwzględnieniem kilku państw członkowskich UE.

